

УДК 37.091.33

**MUSEUM PEDAGOGY AS A COMPONENT OF THE EDUCATIONAL
SYSTEM OF PEDAGOGICAL SCHOOLS AND COLLEGES OF UKRAINE
(1990s – BEGINNING OF THE 21ST CENTURY)**

**МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА ЯК СКЛАДНИК ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ ПЕДАГОГІЧНИХ
УЧИЛИЩ, ТЕХНІКУМІВ І КОЛЕДЖІВ УКРАЇНИ
(90-ТІ РР. XX – ПОЧАТОК XXI СТ.)**

Korol S. P. / Король С. П.*PhD student / аспірант*

ORCID: 0009-0002-9475-9431

*Rivne State University of Humanities,**Rivne, Stepan Bandera Street, 12, 33028**Рівненський державний гуманітарний університет,**м. Рівне, вул. Степана Бандери, 12, 33028*

Анотація. У статті розкриваються сутність і значення музейної педагогіки як складника формування виховної системи педагогічних училищ, технікумів і коледжів України в 90-х рр. XX – на початку XXI ст. Схарактеризовано виховний потенціал чинних у цих закладах освіти музеїв з позицій їх поділу на меморіальні; історичні; народознавчі; освітні; багатопрофільні.

Ключові слова: музейна педагогіка, педагогічне училище, педагогічний коледж, музей, виховна система.

Abstract. The article reveals the essence and significance of museum pedagogy as a component of the formation of the educational system of pedagogical schools, technical schools and colleges of Ukraine in the 90s of the 20th - early 21st centuries. The educational potential of the museums operating in these institutions is characterized from the standpoint of their division into memorial; historical; ethnographic; educational; multidisciplinary.

Keywords: museum pedagogy, pedagogical school, pedagogical college, museum, educational system.

Вступ.

За доби новітньої української державності в педагогічних училищах, коледжах і технікумах сформувалася своєрідні виховна система зі своїми організаційно-структурними, ідейними, технологічними, іншими компонентами. Її важливим складником стала музейна педагогіка, яка інтегрує і спрямовує потенціал чинних в означених закладах освіти музеїв у формуванні особистості майбутнього фахівця та розвиток його мотивації до навчання, критичного мислення, громадської активності. Вона інтегрує традиційні та інноваційні підходи, забезпечуючи гармонійне поєднання теоретичних знань із практичним досвідом, що відповідає сучасним освітнім тенденціям.

Актуальність і практична значущість порушеної проблеми також зумовлюється зосередженням вітчизняних дослідників на вивченні різнобічної (науково-дослідницької, освітньої, просвітницької, виховної) діяльності університетських музеїв (Т. Березовська, Л. Казанцева, І. Медведєва, С. Муравська, А. Паска та ін.). Водночас педагогічні училища і технікуми та їхні правонаступники (коледжі) у 90-х рр. XX – на початку XXI ст. нагромадили цінний досвід розвитку музейної справи, який також потребує предметного системного аналізу.

Основний текст.

У діяльності чинних у 90-х рр. XX – на початку XXI ст. педагогічних училищах, технікумах, коледжах музеїв переплелися різні аспекти, напрями розвитку їх виховної системи та особистісного формування майбутніх фахівців. За характером експозицій їх можна розділити на п'ять дещо умовних груп: меморіальні; історичні; народознавчі; освітні; багатопрофільні. У такому розрізі схарактеризуємо діяльність означених музейних установ у ретроспективі їх історичного розвитку, адже багато з них виникли ще за радянського періоду.

Сказане стосується музею А. Ю. Кримського Володимир-Волинського педагогічного училища, якому згодом уже у статусі коледжу присвоїли ім'я цього діяча. Після відкриття першої експозиції 1971 р. вона постійно поповнювалася новими надходженням завдяки пошуковій праці студентів і викладачів. Відтак 2006 р. урочисто представили оновлену експозицію, що є найбільшою в Україні колекцією матеріалів про життя і творчість визначного вченого, історика, мовознавця, сходознавця, поліглота, перекладача, письменника [1, с. 279]. У такому ж руслі відзначмо музей народознавства ім. І. Филипчака Самбірського ПФК, де, крім колекції матеріалів про знаного педагога, письменника і громадського діяча, зібрано колекцію старожитностей, що засвідчує унікальну історію і культуру краю [2, с. 215].

На окреме відзначення заслуговує і відкрита 2009 р. в Коломийському педколеджі Світлиця академіка Стельмаховича, що стала осердям зібрання, вивчення і популяризації творчої спадщини знаного українського педагога. У

2011 р. на її базі створено Обласний центр української етнопедагогіки [7]. Таке ж загальнонаціональне значення має створений у середині 1980-х рр. музей Лебединського фахового педагогічного коледжу, де зберігаються чимало унікальних артефактів про життєдіяльність його патрона, визначного педагога А. Макаренка [3].

Музей народознавства Лебединського фахового педагогічного коледжу посідає окреме місце серед закладів України відповідного профілю. Зібрані студентами і викладачами кілька сотень експонатів розміщені в семи розділах: духовний світ людини; сільське господарство і промисли; одяг і рушники; світлиця; святий кут; побут; керамічні вироби. Сукупно вони відтворюють неповторну атмосферу духовної і матеріальної спадщини українського народу [3]. Це ж стосується музею української вишивки Західноукраїнського коледжу «Полісся», де поряд з єдиною на Рівненщині студентською художньою галереєю виставляють свої вироби знані майстрині краю [4].

Як приклади музеїв історичного профілю відзначмо експозиції Корсунь-Шевченківського, Бериславського, Лисичанського фахових педагогічних коледжів, які відображають розвиток цих закладів освіти з 1950-х рр. до сьогодні. Винятковість Рубіжанського індустріально-педагогічного фахового коледжу з-поміж досліджуваних музейних установ вирізняє функціонування меморіального комплексу, що складається з музею історії коледжу, музею української культури і побуту та музейної експозиції з історії АТО – ООС, що є складником кабінету патріотичного виховання [5]

Виховне значення музеїв педагогічних коледжів полягає в їх багатофункційності. Їхні змістовні колекції, з одного боку, є результатом багаторічної копіткої пошукової та науково-дослідницької праці студентів і викладачів, що формує значущі для професійно-педагогічної діяльності знання і навички. З іншого боку, вони справляють різнобічний вплив на особистісне формування майбутніх фахівців. У цьому контексті на увагу заслуговує кімната-музей Маркіяна Шашкевича Бродівського фахового педагогічного коледжу, на базі якої систематично проводять літературні вечори, мистецькі

години, педагогічні читання, музично-літературні меси, присвячені пам'яті визначного українського народознавця і громадського діяча, відбуваються прийом у першокурсники і зустрічі з випускниками, а також виховні години, уроки-екскурсії для студентів коледжів та здобувачів освіти ЗЗСО і ЗВО Львівщини [2, с. 188].

Як унікальний приклад освітньо-педагогічних музеїв досліджуваних закладів освіти відзначмо чинний у 2013 – 2014 рр. кабінет-музей «Історії освіти і педагогіки» Лисичанського педагогічного фахового коледжу. Його призначення організатори вбачали у створенні інформаційно-освітнього середовища, що є джерелом знань про історію розвитку національної та світової педагогіки, засобом відродження педагогічної спадщини освіти України і Луганщини, чинником формування національної свідомості та духовної єдності педагогічних поколінь, дає можливість для вивчення, збереження, використання матеріальної і духовної культури у формуванні особистості студента. Розв'язанню цих завдань слугували експозиції трьох залів, що репрезентували історію розвитку технічних засобів навчання; визначних персоналій світової та вітчизняної педагогіки; розвиток національної освіти в регіоні. Ефективне використання експозицій у різних формах навчальної та виховної роботи (під час безпосереднього відвідування або дистанційно) забезпечувало сучасне мультимедійне обладнання із підключенням до мережі «Інтернет», збірка пізнавальних відеофільмів і вебсайтів провідних педагогічних музеїв України та світу, банк методичних портфоліо тощо [6]. На нашу думку, такий досвід поєднання «живої» та віртуальної моделей педагогічного музею з широким спектром можливостей використання експозицій в освітніх, виховних, науково-дослідницьких цілях та їх відповідне методичне забезпечення заслуговує на всебічне вивчення та творчий розвиток.

Висновки.

Отже, музеї та музейна педагогіка стали важливим складником сформованої за досліджуваного періоду в педагогічних училищах, технікумах,

коледжах виховної системи. Набутий ними досвід діяльності в цілісному вигляді синтезує формування емоційно-ціннісного ставлення до історичного минулого та культурних надбань українського народу; кристалізує історичну свідомість та етнокультурну ідентичність через прилучення здобувачів освіти до надбань національної історико-культурної та освітньо-педагогічної спадщини; стимулює пошукову активність, творче мислення і креативність здобувачів освіти.

Література:

1. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Волинська область / ред. рада вид. В. Г. Кремень та ін. Київ: Знання України, 2009. 415 с.
2. Вища педагогічна освіта і наука України: історія сьогодення та перспективи розвитку. Львівська область / ред. рада вид.: В. Г. Кремень та ін. та ін. Київ: Знання України, 2012. 267 с.
3. Вищий комунальний навчальний заклад Сумської обласної ради «Лебединське педагогічне училище імені А. С. Макаренка». *Енциклопедія педагогічної освіти України. Київ: Ін-т Біографічних досліджень, 2010. С. 180-181.*
4. Західноукраїнський коледж «Полісся». URL: <https://polissiacollege.edu.ua/about-college/college-history>.
5. Історія. Рубіжанський індустріально-педагогічний фаховий коледж. URL: <http://www.ripfk.in.ua/istoriya>
6. Кабінет-музей «Історії освіти і педагогіки». URL: https://info.lisichansk.luguniv.edu.ua/06-museum/04_muzeum_pedagogika/index.htm.
7. Коломийський педагогічний коледж Івано-Франківської обласної ради у 2020 році відзначає своє 80-річчя свого заснування. URL: <https://www.facebook.com/pedcollege.kolomyia/posts/1024576077938208>